

NEVZAT YUSUF SARIGÖL

ÂDETLERİMİZ

(XII)

NAWREZ

„Nawrez keldî körînz,
Körîmlîğî berînz,
Cennet bolsın cerînz,
A za Nawrezîm mübarek“.

En başta NAWREZ sözün anlamı üstünde biraz turayık. Koşma bir kelimedir, farşçadan **Naw** yani **Nev** 1. canı 2. can, son zamanlarda şıkkın. 3. tâze, körpe, anlamında kullanılmaktadır. **RUZ** kün, gündüz, demektir. Demek tam anlamı: „canı kün“ dır. Eski İran takviminde (calendarul vechi iranian) sene başı, ilkbaharın başlama künüdür. Sırası bolmasa da bo yerde **Nev+zat** (zat, zad = canı tujan bala), **Nev+civan** (= tâze, genç, delikanlı), **Nev+nihal** (= tâze fidan, uzun boylı genç fidan sevgili), **Nevadır** veya **Nadire** (bek az, seyrek tabılğan şeyler), **Nev+bahar** (iklbahar). **Nev+ber** (1. körpe köp kere rastlaymız.) 2. Memeleri yeni belirmeye başlayan kız anlamlarında bo künlere de köp kere rastlaymız.

kelmektedir:

a) Ulu Tanrımız dünyamızı gece men künden denk kalgende (21 Martie echinoctiul de primăvară) yaratandır.

b) Adem Atamız'ın şamurdan yaratılması **Nawrez'**de basılğandır (aşıtılğandır).

c) Başta Cennette yaşagan Adem Atamız man Havva Anamız şaytanın aytkanlarına inanıp haram meyvanı aşagan sora Cennetten kuwılmaları, bonlar peşmanlıkların ilçe ketirip Ulu Tanrı onları aff etken sora gene **NAWREZ** küünde Arafat'ta tabıştura.

d) Nuh Peygamber bek balaban cawından sora gemisinde dünyanın canıdan kurulup kurulmaganın üyrenmek üşün bir kögerşin çibere. Bir zaman geşken sora awızında yeşil bir defne (dafin) dalıman kelip dünyanın canıdan kurganın ve baharın kelgenin müjdelegendir. Nuh Peygamberin ilk cerge ayagın bastığı kün **Nawrez** küni edî.

e) Hz. Yusuf'ı kardaşları bir kuyuga atalar. Tam **NAWREZ** küünde Hz. Yusuf'ı bir tüccar tabıp kurtara.

f) Gene bir **NAWREZ** küünde Musa Peygamber tayagı man Kızıldeniz'ni carıp arkadaşların kurtara. Bütün bo yazganlarımızda dair taa köp bilgi almak İstegen meraklılarga **İsmet Parmaksızoğlu'nın Türk Ansiklopedisi C. 25, „Nevruz“** adlı makalesin körmelerini davet etemiz.

Dobruca Tatrlarında **Newruz Bayramı** eskiden bek balaban kuaş man beklengen künlere sırasına kire edî. Ne yazık ke son zamanlarda ket kete sönmekte ve unutulmaktadır. Bizim borucumuz adetlerimiz unutulmamak üşün onları yazmak ve başka müsülman topluluklarına bildirmek, tanıtmak ve yaşatmaktır.

NAWREZ bayramı Dobruca müsülman halkında taq

tamamlangandır)

„Yılki yazın atlanır,
Otlap anın etlenür,
Begler semüz atlanır,
Sewnüp ögür ısışır.“

(Hayvanlar aruw bolırlar/Otlap onlar semirir/Beyler semiz atka atlanır/hayvanlar süyünüp işleşirler). Başka bek önemli bir mesele şimdi bizim konışkan tilimizge ne kadar yakın, ne kadar yakın: Sade bir eki örnek göstermek istiyim. Ne güzel bir ifade: **Etenür/etlenür etlenmek** „semürür“ „semirmek“. Berecek misallerimizde bo yakınlık üstünde turmak istiyim:

„Kaklar kamug kölerdi,
Taglar başı ilderi,
Ajun tım yıldırdı,
Tütün çeçek çerkeşür.“

„İşte keldî ilkbahar,
Ne buz kaldı, ne kar,
Boş kalmasın koralar,
Nawrez nawrezim mübarek.“

(Baharda sular köbiydi/köllerge toldı/
Taw başları köriñdi/Dünyanın nefesi
cıldırı/Sıra sıra şeşekler şıktı/).

Bahar kelmesi men tarla işlerin başlamasına keşikmeden kırışmek belki kelcek kış künlere üşün gerekli bolgan aşaytlıkların toplamak üşün bir dawettir.

Doksan şıktı kirdi Mart,
Ne catasın atay kart,
Şık ta şölge tuwım at,
Nawrez Nawrezim mübarek.

Bereketli yıl bolsın,

yazmay man çünkü saygılı okuyucularımız **Karadeniz** gascresinin bo sayısında arkadaşımız Prof. Viorel BAGEACU'nin bo hususta bek kıymetli. Romence yazılğan makalesin tabacaklardır.

NAWREZ bayramı yakın bütün müsülman Türki uluslarında bardır. Çünkü en başta hayvancılık man yaşamların teminat astına alğan, her künkü yaşamda onların gıda kaynağın aywanlardan beklediklerİ üşün, iklbaharın kelışi, tâze otların yeşcrip şıkması hakikatten bek balaban sabırsızlık man beklengen bayramlardan bolğanı üşün bütün Türki halkları **NAWREZ** bayramına ayrı bir önem berip kutlaganlardır.

Iranlıların geleneklerinden başlap **NAWREZ** zaman man dini bir mahiyetke bürünüp şo anlamlarda kullanılıp

köp toprak man hayvan yetiştirmek men ograskanın meydanga sere. Baharın kelmesi **Kara kışın** bek awır şartlarından kurtulup tabiatın canlanmasına adalğan bayramdır.

Şimdi sizge berecek birkaç misalde başta canlıların, hayvanların hareketlenmesin köstergen misal beriyik. Tabii ke en başta halkımız üşün bek balaban anlam ve önem taşığan **attır**, mesela:

Üy artında atlar

Kuyrığın tığip otlar.

Atların otlama imajı bek eskİ yazılarda da körine. Sizge örnek bolarak Kaşgarlı Mahmut'un „**Divanü Lugât it Türk**“ ünden bir misal beriyik. (Dünyanın en kıymetli eserlerinden bolğan bo kitap 1072 senesinde

Kuzde anıoanlar toisin,

Her şiyimiz bol bolsın,

Nawrez, Nawrezim mübarek.

Eskiden bo bek kıymetli bayramımızı bütün köy halkı kutlay edİ. Ballar balabanca bir terek dalına canı şıkkan **akbardak** şeşeklerin renkli cipler men baylap süslerler. Sora yedi-sekiz baladan bolğan gruplar „**NAWREZ**“ aytıp cürerler. Köynin cemaatı ballarga para, cımırta, kurabiye, canı tüşken kelışikler ise, canı üylengenler „**marama**“, „**şewre**“, „**tokız**“ tağalar. Toplangan armaganlar köynin hocası ya da bir kart tarafından kardeş payı etip bölüştürülir.

Bo bek güzel adetimizi unutmamak unutturmamak bütün ulusumuzın vicdan borucudur, herkez elinden kelgenin yapsın. İnşalla onday bolır!